

Carrer Rosselló, 214, esc. A, 1r 1a
08008 Barcelona

En aquesta resolució s'han ocultat les mencions a l'entitat afectada per tal de donar compliment a l'art. 17.2 de la Llei 32/2010, atès que en cas de revelar el nom de l'entitat afectada es podrien identificar, també, les persones físiques afectades.

Identificació de l'expedient

Resolució del procediment sancionador núm. PS 73/2020, referent a l'Institut (...) dependent del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya.

Antecedents

1. En data 18/11/2019, l'Autoritat va tenir coneixement a través de diferents mitjans de comunicació que la Universitat de Lleida (en endavant, UdL) estava realitzant un projecte d'investigació denominat "*Aculturació i aculturació lingüística dels descendents de migrants. Reptes i potencialitats per a l'aprenentatge lingüístic i la inclusió lingüística i socioeducativa*" (en endavant, el projecte). Segons els mitjans de comunicació, en el marc d'aquest projecte s'efectuava una enquesta als alumnes d'educació secundària obligatòria (ESO). En aquesta enquesta es preguntaria als alumnes sobre la seva ideologia, entre d'altres qüestions.
2. L'Autoritat va obrir una fase d'informació prèvia (núm. IP 309/2019), d'acord amb el que preveu l'article 7 del Decret 278/1993, de 9 de novembre, sobre el procediment sancionador d'aplicació als àmbits de competència de la Generalitat, i l'article 55.2 de la Llei 39/2015, d'1 d'octubre, del procediment administratiu comú de les administracions públiques (d'ara endavant, LPAC), per determinar si els fets eren susceptibles de motivar la incoació d'un procediment sancionador, la identificació de la persona o persones que en poguessin ser responsables i les circumstàncies rellevants que hi concorrien.
3. En aquesta fase d'informació, en data 26/11/2019, es va requerir a la UdL perquè informés, entre d'altres, sobre a quins cursos d'ESO s'adreçava l'enquesta; els motius pels quals era necessari identificar la persona que contestava l'enquesta, tenint en compte que segons indicaven els mitjans de comunicació les respostes es tornaven anònimes amb posterioritat; com es duia a terme l'anonimització de les dades dels alumnes enquestats; quina seria la base jurídica que legitimaria aquest tractament de dades i per al cas que es recollissin categories especials de dades, que s'especificués quina de les circumstàncies previstes a l'article 9.2 del Reglament (UE) 2016/679 del Parlament Europeu i del Consell, de 27 d'abril, relatiu a la protecció de les persones físiques pel que fa al tractament de dades personals i a la lliure circulació d'aquestes (en endavant, RGPD) permetria el seu tractament; així com si els alumnes havien de respondre obligatòriament l'enquesta. Al seu torn, també es requeria la UdL per tal que aportés còpia de 3 enquestes contestades per alumnes.

Carrer Rosselló, 214, esc. A, 1r 1a
08008 Barcelona

4. En data 10/12/2019 va tenir entrada a l'Autoritat, per remissió de l'Agència Espanyola de Protecció de Dades, un escrit de la Asociación Hablamos Español pel qual formulava una denúncia contra la UdL i el Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya, amb motiu d'un presumpte incompliment de la normativa sobre protecció de dades personals. En concret, l'entitat denunciant exposava que s'havia efectuat als alumnes de 3r i 4t d'ESO d'un determinat institut una enquesta en què es recollien dades sobre l'origen ètnic o racial, opinions polítiques, conviccions religioses o filosòfiques dels alumnes i les seves famílies, sense el consentiment dels menors afectades o els seus representants legals. Afegia l'entitat denunciant que l'enquesta s'efectuava en els centres educatius a instàncies del Departament d'Educació, qui remetia a diversos centres educatius el qüestionari elaborat per un grup de recerca de la UdL, essent el destinatari de les dades recollides la UdL. L'entitat denunciant aportava documentació diversa.

A aquesta denúncia se li assignà el número IP 331/2019.

5. En data 11/12/2019, la UdL va respondre el requeriment formulat en data 26/11/2019, a través d'escrit en què exposava, entre d'altres, el següent:

- Que l'objectiu del projecte d'investigació era afavorir la incorporació, en condicions d'igualtat, en la societat espanyola en general, i en la catalana en particular, dels descendents de persones immigrades.
- Que la participació en el projecte tant dels alumnes com del professorat era voluntària, i així es feia constar de manera expressa en el "*consentiment informat*" que constava en el primer full del formulari de l'enquesta.
- Que el Departament d'Educació no només va ser informat pel grup de recerca sobre l'abast del projecte, i no només va autoritzar-ne les activitats en els centres educatius, sinó que hi concorren indicis de corresponsabilitat com a col·laborador actiu i imprescindible en tot aquest procés de captació i tractament de dades personals. Segons consta en la memòria del projecte, forma part activa del grup de treball la coordinadora, en els Serveis Territorials a Lleida, del Pla per a la Llengua i Cohesió Social del Departament d'Educació.
- Que el Departament va facilitar al grup les dades dissociades de tots els alumnes dels graus d'ESO de tots els instituts de secundària de Catalunya, classificades segons la seva nacionalitat i els centres en què estaven matriculats, amb l'objectiu que el grup pogués destriar els centres idonis per a l'objectiu de la investigació.
- Que un cop escollits els centres, el grup de recerca va demanar al Departament que adreçés un correu als centres elegits en què sol·licités la seva col·laboració en el projecte a partir d'un text informatiu que el grup de recerca va redactar a petició del Departament.
- Que els membres del grup de recerca van contactar, per telèfon i/o correu electrònic, amb els diferents instituts escollits per verificar la recepció de la informació tramesa pel Departament; i per oferir-los la possibilitat d'ampliar-ne la informació per escrit i, fins i tot, si els centres ho consideraven oportú, per facilitar-los una carta informativa adreçada específicament als pares i mares dels alumnes dels centres. Dels deu centres on es van

Carrer Rosselló, 214, esc. A, 1r 1a
08008 Barcelona

realitzar les enquestes, només tres van accedir a fer-ne ús de la informació addicional facilitada pel grup.

- Que van participar en el projecte, entre d'altres centres educatius, l'Institut (...) (Santa Coloma de Gramenet), on es va realitzar l'enquesta als alumnes de 3r i 4t d'ESO en data 03/05/2019.
- Que l'IP (l'investigador principal) també va comunicar que, arran d'una reunió urgent amb representants del Departament d'Educació, es va decidir suspendre cautelarament la campanya d'enquestes en els centres educatius.

La UdL adjuntava a l'escrit documentació diversa.

6. En data 20/01/2020 van tenir entrada a l'Autoritat, 15 escrits pels quals diversos pares i mares d'alumnes d'un determinat institut i la Asambleu por una Escuela Bilingüe en Catalunya (entitat que també representava la resta de denunciants), formulaven denúncia contra la UdL i el Departament d'Educació.

Els denunciants exposaven que des de principis de 2019, la UdL havia estat realitzant el projecte controvertit, en el qual va col·laborar el Departament d'Educació. Afegien els denunciants que en el dit projecte ja hi havien participat alumnes de 2n, 3r i 4t d'ESO de 10 centres educatius. Al seu torn, manifestaven que en les enquestes que responien els alumnes es preguntava sobre la identitat, la ideologia i les creences religioses. Així mateix, indicaven que en determinats casos l'enquesta no havia estat voluntària, que no s'informava prèviament als pares i que no s'hauria obtingut degudament el consentiment per tractar categories especials de dades. Els denunciants aportaven documentació diversa.

A aquestes denúncies se'ls assignà els números IP 15 a 29/2020.

7. En data 13/02/2020 i encara en el marc d'aquesta fase d'informació prèvia, es va requerir al Departament d'Educació per tal que informés, entre d'altres, si era corresponsable (juntament amb la UdL) en relació als tractaments vinculats al projecte esmentat; quina era la base jurídica que legitimaria la comunicació de dades personals dels alumnes als investigadors. Al seu torn, es va requerir al Departament per tal que aportés còpia de la *"relació de centres de secundària, amb la distribució de l'alumnat de 3r i 4t d'ESO per nacionalitat"* que es va facilitar als investigadors i de les llistes que haurien tramès les direccions dels centres educatius; i la informació "addicional" que va oferir el grup investigador a determinats centres educatius.

Aquest requeriment es reiterà en data 12/03/2020.

8. En data 13/03/2020, el Departament d'Educació va donar compliment a aquest requeriment per mitjà d'escrit a través del qual manifestava, entre d'altres, el següent:

Carrer Rosselló, 214, esc. A, 1r 1a
08008 Barcelona

- Que el Departament d'Educació no és corresponsable, en relació als tractaments vinculats a l'estudi que ha portat a terme la UdL, ja que no participa, ni ha participat en la definició dels objectius ni finalitats dels projectes d'investigació.
- Que el Departament d'Educació considera que la UdL és la única responsable de revisar i aprovar els objectius i les finalitats de les propostes de projectes que desenvolupa, i que inclou, els aspectes derivats de l'anàlisi dels procediments i mitjans implicats i els fonaments jurídics que habiliten el seu desenvolupament, inclòs l'anàlisi jurídic, tècnic i organitzatiu que ha de garantir el compliment del conjunt de principis i garanties que siguin d'aplicació en matèria de protecció de dades, entre d'altres.
- Que atès l'estudi sociolingüístic proposat per la UdL, es van facilitar dades personals dels alumnes, d'acord amb la base jurídica prevista a l'article 9.2.j) de l'RGPD, per considerar necessari el tractament de els dades per finalitats estadístiques, en base a la Llei 1/2003, de 19 de febrer, d'Universitats de Catalunya i la Llei 14/2011.

El Departament d'Educació aportava documentació diversa. De la documentació aportada es desprèn que, amb caràcter previ a l'enquesta, l'Institut (...) va proporcionar al grup de recerca les dades personals dels seus alumnes que a continuació es relaciona: nom i cognoms, RALC i nacionalitat dels alumnes de 2n, 3r i 4t d'ESO. Segons es desprèn dels correus electrònics entre el grup de recerca de la UdL i l'Institut, les dades dels alumnes es van comunicar el 02/04/2019.

Al seu torn, entre la documentació aportada també consta que en els missatges de correu electrònic intercanviats entre l'Institut (...) i el grup de recerca de la UdL, aquest últim sol·licitava abans d'efectuar l'enquesta a les instal·lacions de l'Institut que *"Per a poder-nos organitzar nosaltres, necessitarem les llistes dels diferents grups classe on hi hagi la nacionalitat de l'alumne, el RALC, i, si pot ser, la dels progenitors"* (cap Institut va fer esment directament a la nacionalitat dels progenitors).

9. En aquesta fase d'informació, en data 04/06/2020, es va tornar a requerir al Departament d'Educació per tal que en relació a tots els centres educatius que van proporcionar dades personals dels seus alumnes a l'equip investigador, amb caràcter previ a l'enquesta, acredités com es va fer efectiu el dret d'informació a les persones afectades.

10. En data 20/06/2020, el Departament d'Educació va respondre el requeriment esmentat a través d'escrit en què exposava que l'Institut (...) de Santa Coloma de Gramenet manifestava, entre d'altres, que va informar les famílies a través d'una carta que l'equip investigador va facilitar.

11. En data 02/12/2020, la directora de l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades va acordar iniciar un procediment sancionador contra l'Institut (...) (en endavant, l'Institut) per una presumpta infracció prevista a l'article 83.5.a), en relació a l'article 5.1.c); tots ells de l'RGPD. Aquest acord d'iniciació es va notificar al Departament d'Educació en data 07/12/2020.

Carrer Rosselló, 214, esc. A, 1r 1a
08008 Barcelona

A l'acord d'iniciació es concedia a l'entitat imputada un termini de 10 dies hàbils, comptadors a partir de l'endemà de la notificació, per formular al·legacions i proposar la pràctica de proves que considerés convenientes per defensar els seus interessos.

El termini s'ha superat amb escreix i no s'han presentat al·legacions.

12. També en data 02/12/2020, la directora de l'Autoritat va dictar una resolució d'arxiu, d'una banda, en allò referent a la comunicació de dades dels alumnes per part de l'institut (i d'altres instituts) al grup de recerca, amb caràcter previ a la realització de l'enquesta. I això, per considerar que el tractament posterior (la comunicació a la UdL) de les dades dels alumnes per part de l'institut per a fins d'investigació científica, era compatible amb la finalitat per a la qual l'institut va recollir inicialment les dades d'acord amb l'article 5.1.b) de l'RGPD.

D'altra banda, en la mateixa resolució també s'arxivà allò referent a l'obligació de fer efectiu el dret d'informació a les persones afectades envers al tractament posterior de les seves dades amb una altra finalitat, atès que corresponia a la UdL fer efectiu el dret d'informació.

Fets provats

L'Institut (...) va participar en el projecte d'investigació denominat "*Aculturació i aculturació lingüística dels descendents de migrants. Reptes i potencialitats per a l'aprenentatge lingüístic i la inclusió lingüística i socioeducativa*" que duia a terme un grup de recerca de la UdL.

En el marc d'aquest projecte, i abans que el grup de recerca de la UdL realitzés les enquestes als alumnes en les dependències de l'institut (les quals es van realitzar en data 03/05/2019), en data 02/04/2019 el centre va proporcionar al grup de recerca esmentat les dades de tots els seus alumnes de 2n, 3r i 4t d'ESO, referents al nom i cognoms, nacionalitat i RALC.

Per assolir la finalitat pretesa (recerca científica) no era necessari facilitar les dades dels alumnes amb caràcter previ a la realització de l'enquesta.

Fonaments de dret

1. Són d'aplicació a aquest procediment el que preveuen l'LPAC, i l'article 15 del Decret 278/1993, segons el que preveu la DT 2a de la Llei 32/2010, de l'1 d'octubre, de l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades. De conformitat amb els articles 5 i 8 de la Llei 32/2010, la resolució del procediment sancionador correspon a la directora de l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades.

2. D'acord amb l'article 64.2.f) de l'LPAC i de conformitat amb el que s'indica a l'acord d'iniciació d'aquest procediment, escau dictar aquesta resolució sense una proposta de

Carrer Rosselló, 214, esc. A, 1r 1a
08008 Barcelona

resolució prèvia, atès que l'entitat imputada no ha formulat alegacions a l'acord d'iniciació. Aquest acord contenia un pronunciament precís sobre la responsabilitat imputada.

3. En relació amb els fets descrits a l'apartat de fets provats, cal acudir a l'article 5.1.c) de l'RGPD, que regula el principi de minimització de les dades determinant que les dades personals seran *"adecuados, pertinentes y limitados a lo necesario en relación con los fines para los que son tratados"*.

Durant la tramitació d'aquest procediment s'ha acreditat degudament el fet descrit a l'apartat de fets provats, que és constitutiu de la infracció prevista a l'article 83.5.a) de l'RGPD, que tipifica la vulneració dels *"principios básicos del tratamiento, incluidas las condiciones para el consentimiento a tenor de los artículos 5, 6, 7 y 9"*, entre els quals es contempla el principi de minimització.

La conducta que aquí s'aborda s'ha recollit com a infracció molt greu a l'article 72.1.a) de la Llei orgànica 3/2018, de 5 de desembre, de protecció de dades personals i garantia dels drets digitals (en endavant, LOPDGDD), en la forma següent:

"a) El tractament de dades personals que vulneri els principis i les garanties que estableix l'article 5 del Reglament (UE) 2016/679."

4. L'article 77.2 LOPDGDD disposa que, en el cas d'infraccions comeses pels responsables o encarregats enumerats a l'art. 77.1 LOPDGDD, l'autoritat de protecció de dades competent:

"(...) ha de dictar una resolució que les sancioni amb una amonestació. La resolució ha d'establir així mateix les mesures que escaigui adoptar perquè cessi la conducta o es corregeixin els efectes de la infracció que s'hagi comès.

La resolució s'ha de notificar al responsable o encarregat del tractament, a l'òrgan del qual depengui jeràrquicament, si s'escau, i als afectats que tinguin la condició d'interessat, si s'escau."

En termes similars a l'LOPDGDD, l'article 21.2 de la Llei 32/2010, determina el següent:

"2. En el cas d'infraccions comeses amb relació a fitxers de titularitat pública, el director o directora de l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades ha de dictar una resolució que declari la infracció i estableixi les mesures a adoptar per a corregir-ne els efectes. A més, pot proposar, si escau, la iniciació d'actuacions disciplinàries d'acord amb el que estableix la legislació vigent sobre el règim disciplinari del personal al servei de les administracions públiques. Aquesta resolució s'ha de notificar a la persona responsable del fitxer o del tractament, a l'encarregada del tractament, si escau, a l'òrgan del qual depenguin i a les persones afectades, si n'hi ha".

Carrer Rosselló, 214, esc. A, 1r 1a
08008 Barcelona

No obstant, en el present cas no escau requerir l'adopció de cap mesura correctora per corregir els efectes de la infracció, ja que es tracta d'un fet aïllat i ja consumat.

Per tot això, resolc:

1. Amonestar l'institut (...) com a responsable d'una infracció prevista a l'article 83.5.a) en relació amb l'article 5.1.c), ambdós de l'RGPD.

No cal requerir mesures correctores per corregir els efectes de la infracció, de conformitat amb el que s'ha exposat al fonament de dret 4t.

2. Notificar aquesta resolució a l'institut.

3. Comunicar la resolució al Síndic de Greuges, de conformitat amb el que preveu l'article 77.5 de l'LOPDGDD.

4. Ordenar que es publiqui aquesta resolució al web de l'Autoritat (apdcat.gencat.cat), de conformitat amb l'article 17 de la Llei 32/2010, de l'1 d'octubre.

Contra aquesta resolució, que posa fi a la via administrativa d'acord amb els articles 26.2 de la Llei 32/2010, de l'1 d'octubre, de l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades, i 14.3 del Decret 48/2003, de 20 de febrer, pel qual s'aprova l'Estatut de l'Agència Catalana de Protecció de Dades, l'entitat imputada pot interposar, amb caràcter potestatiu, un recurs de reposició davant la directora de l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades, en el termini d'un mes a comptar des de l'endemà de la seva notificació, d'acord amb el que preveuen l'article 123 i següents de l'LPAC. També pot interposar directament un recurs contenciós administratiu davant els jutjats contenciosos administratius, en el termini de dos mesos a comptar des de l'endemà de la seva notificació, d'acord amb els articles 8, 14 i 46 de la Llei 29/1998, de 13 de juliol, reguladora de la jurisdicció contenciosa administrativa.

Si l'entitat imputada manifesta a l'Autoritat la seva intenció d'interposar un recurs contenciós administratiu contra la resolució ferma en via administrativa, la resolució se suspendrà cautelarment en els termes previstos a l'article 90.3 de l'LPAC.

Igualment, l'entitat imputada pot interposar qualsevol altre recurs que consideri convenient per defensar els seus interessos.

La directora,